

665

Jadwiga Smosarska

Fot. PAP

Jadwiga
- 15 października

Mówiąc o Jadwidze używamy chętnie miłych dla ucha przekształceń i zdrobnień, na przykład: Jagoda, Wisia, Iga. Pannie te bywają uzdolnione artystycznie. Lubią zwłaszcza słuchać muzyki, mogą ją nawet uprawiać, chociaż niekoniecznie profesjonalnie. Imię Jadwiga - z niemiecka Hedwig - wywodzi się z czasów bardzo dawnych, gdy kobiety musiały walczyć wspólnie z mężczyznami o przetrwanie rodziny. Wojownicy germańscy nie zawsze bowiem zwyciężali. Niekiedy ich kobiety zostawały same, musiały się bronić. Toteż Hedwig ma korzenie w dwóch starogermańskich słowach - hadu, co znaczyło walkę i wig - zwycięski bój. Byłaby to zatem dziewczyna waleczna, niepokonana. Równie wytrwała w walce z trudnościami życia, w obronie dzieci, czy ogniska domowego.

Do nas Jadwiga przyszła z Zachodu wraz z wpływami Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego. Polska tradycja wiąże to imię raczej z powabem, wiotkością niewieścią, oddaniem, nawet ze świętością. Używane jest szeroko w Europie, w podobnym, jak niemieckie, brzmieniu, jak i w odmiennej formie - w angielszczyźnie Avis, po włosku Edvige, po rosyjsku Jadwiga, we Francji Edvige lub Hedvige.

Każdy z nas, gdy sięgnie pamięcią do kręgu znajomych czy bliskich Jadwig, znajdzie wśród

Kojarzy się z kobietą budzącą sympatię, czułą i oddaną. Także uroczą wielbicielką muzyki.

nich niejedną panią o nadzwyczajnych walorach. Wśród nich delikatność, wrażliwość i lojalność wysuną się na pewno na plan pierwszy. Moja babcia w czasie II wojny światowej, gdy jej mąż został uwięziony w oflagu, sama musiała borykać się z biedą, z niedostatkiem - jej rodzina została wysiedlona przez Niemców na Lubelszczyznę. Potrafiła skutecznie walczyć z przeciwnościami losu i głodem, odziać dzieci, nauczyć myślenia i wrażliwości na urodę życia, uświadomić potrzebę nauki. A po powrocie męża, i do własnego domu, toczyła nadal walkę o przyszłość rodziny. I w tym sensie byłaby to owa Jadwiga wywodząca się od germańskiej Hedwigi i określeń związanych z walecznością - hadu i wig. Na pozór krucha, wiotka, nadwrażliwa.

Mamy dwie polskie święte Jadwigi - śląską, żonę Henryka Brodatego, fundatorkę klasztoru w Trzebnicy, wyniesioną na ołtarze w XIII wieku, oraz - najważniej-

Jadwiga Cieślak-Jankowska

Fot. Marek Skonupski/Forum

szą w polskiej świadomości historycznej i legendzie - królową Jadwigę, żonę Władysława Jagiełły, odnowicielkę Akademii Krakowskiej, założonej przez Kazimierza Wielkiego, na co, według podań, oddała własne klejnoty. Dlatego też uczelnia ta nazywana jest Uniwersytetem Jagiellońskim. Młodziczka Jadwiga - królowa, przedmiot politycznych przetargów, dla dobra tronu i państwa została małżonką

starszego od niej Władysława Jagiełły, księcia Litwy. Zrodziło się ogromne państwo, efekt połączenia Królestwa Polskiego z Wielkim Księstwem Litewskim. A następnie powstała dynastia Jagiellonów.

Jadwiga była bitna, nie tylko mądra i urodziwa. Wzięła udział w wyprawie wojennej na Ruś Halicką, przeciwko własnemu ojcu, który włączył Ruś do Węgier. Odebrała mu ją i wcieliła do własnego królestwa. Była pobożna, aktywna politycznie, na swój czas doskonale wykształcona. Doceniła znaczenie nauk dla prestiżu państwa i dworu. Zmarła w potogu, wraz z córeczką. Swą pobożnością, dobrocią, ofiarnością i wzorowym życiem zastąpiła wśród potomnych jako wzór, a nawet ideał. Jan Paweł II niedawno ją beatyfikował. Znała się wśród świętych.

Jadwiga była w Polsce popularna już od średniowiecza. Mieliśmy sporo panujących kobiet o tym imieniu lub żon władców; obok owych dwóch wymieniona jest, na przykład, córka Jagiełły z drugiego małżeństwa - zmarła w panieństwie. Była też Jadwiga Jagiellonka, nieszczęśliwa małżonka księcia bawarskiego, przedtem żona Władysława Łokietka i matka Kazimierza Wielkiego.

Słynne imienniczki

Jadwiga Smosarska, piękna i popularna przedwojenna aktorka filmowa. Jej role w „Trędowatej” oraz w „Barbarze Radziwiłłównie” wskazują wyraźnie, że miała ogromny talent, grała zaś postaci zastępujące na tkliwe współczucie. Gdyby miała okazję do udziału w innych gatunkach filmowych - nie tylko w popularnych romansach, wyciskających tzy z oczu (żeńskie widowni) - wówczas mogłaby zająć pewniejsze miejsce w historii kultury. Czas wojny spędziła w USA, gdzie zmarła w 1971 roku, mając dokładnie tyleż wiosen, ile wówczas wybił zegar odliczający lata naszego wieku.

Jadwiga Cieślak-Jankowska, interesująca i utalentowana aktorka średniego pokolenia. Na festiwalu w Cannes otrzymała nagrodę za najlepszą rolę kobiecą w filmie „Inne spojrzenie”. Znana z ról dramatycznych w teatrze, także telewizyjnym. Grała tytułową postać w „Elektrze” Giraudoux, podobnie w „Medei” Eurypidesa, jak również w filmach m.in. „Trzeba zabić tę miłość”. Budzi sympatię i wrażenie, że obcujemy z kimś szczerym.

Jadwiga Chojnacka była profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej. Znana przede wszystkim jako aktorka charakterystyczna. Pamiętamy ją z filmów takich jak: „Ostatni Etap”, „Skarb”, „Czerwone i Czarne”, nie licząc wielu, znamiennych i ważnych kreacji teatralnych, jak choćby pani Duliska w „Moralności Pani Dulskiej” Gabrieli Zapolskiej.

Wanda Lembowicz

Portret królowej Jadwigi

*Wszystkim Jadwigom,
a szczególnie naszym
Czytelniczkom - najlepsze
wzyczenia imienninowe.*

Jadwiga